

gestelde volkomenheid, want mensch, dier en plant bezitten hun aanvang in een zeer klein beginsel, en nemen in het opwassen gestadig toe. Zij groeien echter niet eindeloos door, maar bereiken de grootte naar het bestek, in de levenskiem gegeven. En dit geldt zoowel het leven van het zijn als dat van het bewustzijn, want ook het bewustzijn is alzoo geschapen, dat het zich ontwikkelt, van het schier onbewuste tot het klare bewustzijn, en, naar vaste wet, voortdurend machtiger wordt om te kunnen kennen, steeds rijker wordt in den inhoud zijner kennis, en al rijper in het vellen van een oordeel, totdat de creatuurlijke grens is bereikt, gelijk de aandachtige beschouwing van het onderscheid tusschen kinderlijk en manlijk bewustzijn ons leert. Die ontwikkeling ging zelfs door in de menschelijke natuur van den Christus Gods, want Jezus werd ontvangen en geboren als een kindeke, groeide op, werd man, en Hij nam toe in wijsheid, en in grootte, en in genade bij God en de menschen. (Luk. 2 : 52.)

Dit *toenemen*, in grootte en in wijsheid, kan in God niet gesteld worden. Want elk proces wordt geleid door een hogere macht, die den aanvang stelde, den eersten levensstoot gaf, de wet der ontwikkeling verordineerde en handhaafde, en het einddoel bereiken doet. De logische fout van alle Pantheïsme is hierin gelegen, dat het altijd weer tersluiks een goddelijke macht boven God stelt, en het bezondigt zich immer aan de religie, door de eere aan den eenigen en waarachtigen God te ontrooven. De Christelijke Kerk belijdt daarom niet slechts dat er één God is, maar veel rijker en heerlijker, dat God Almachtig is het *éénige* Wezen, dat Hij op gansche éénige wijze leeft en bestaat, dat Hij is het *absolute* Wezen, de eeuwige God, de HEERE, de Schepper van de einden der aarde, die moede noch mat wordt. Daar is geene doorgronding van Zijn verstand. (Jesaja 40 : 28.) En elk Christen, belijdenis doende van de eeuwige volkomen-